

UITNODIGING

Op vrijdag 17 oktober 2025 vindt het jaarlijkse colloquium van de Academische Werkplaats De-Institutionalisering plaats.

De-institutionalisering, mensenrechten, en publieke verantwoording.

In de tweede helft van de twintigste eeuw werden mensenrechten aanzienlijk uitgebreid en verdiept. Na de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (1948) en het Europees Verdrag (1950) ontstond groeiende aandacht voor specifieke minderheidsgroepen. In 2006 werd in dat licht het VN Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap aangenomen. Rechten kregen zo niet alleen een juridische invulling maar ook een maatschappelijke betekenis, met impact op onder andere de welzijns- en zorgsector.

Recht evolueerde van een normerende naar een emanciperende kracht, gericht op meer rechtvaardige mensenrechtenpraktijken. Ondertussen is echter veelvuldig aangetoond dat de toename van rechtsregels niet per definitie leidt tot een toename van betere welzijnspraktijken. Mensenrechten kunnen immers op verschillende manieren worden gelezen en geïmplementeerd, en dus verschillende betekenissen hebben. Een technische benadering van mensenrechten – waarbij formele naleving volstaat – legt de nadruk op het naleven van de juridische norm. In een maatschappelijkelezing wordt niet alleen gekeken naar de juridische regel, maar ook naar de manier waarop deze vertaald wordt in de concrete praktijk opdat mensen tot hun recht zouden komen.

Met de toename van het managementdiscours in de welzijnssector, en de focus op meetbaarheid van resultaten, neemt ook de druk toe om mensenrechten te reduceren tot 'in orde zijn met de regelgeving'. Deze benadering – gebaseerd op een 'ordedenken' – houdt het risico in dat de concrete betekenis van rechten niet in beeld komt.

Daarom zijn kritische, lerende en participatieve vormen van verantwoording van publieke overheidsfinanciering nodig, waarbij professionals samen met gebruikers zoeken naar rechtvaardige ondersteuning in de leefwereld. Mensenrechten realiseren vraagt zo om een zoekende praktijk die deze juridische normen in de concrete realiteit vertaalt in 'levende rechten'. Hiervoor zijn ruimte, innovatie en een kritische verantwoordingspraktijk – die voorbijgaat aan de klassieke bureaucratische verantwoording die gericht is op inspectie op basis van regels, procedures, normen en outputmeting – nodig. Dergelijke verantwoording gaat zowel om een professionele als een democratische of participatieve verantwoording en vertrekt vanuit dialoog en participatie met burgers met een ondersteuningsnood als mede-eigenaar van het ondersteuningsproces.

PRAKTISCHE INFORMATIE

Vrijdag 17 oktober 2025
9.30 – 16.00

Updates van het programma zijn terug te vinden [op onze website](#)

Receptie en napraten in het museumcafé
16.00 – 18.00

Museum Dr. Guislain
Jozef Guislainstraat 43 b
B-9000 Gent

Het inschrijvingsgeld bedraagt 90 euro.
Na inschrijving sturen wij u een betalingslink.

Registreren voor het colloquium kan [via deze link](#)

PROGRAMMA

9.30	VERWELKOMING Prof. Griet Roets (Vakgroep Sociaal Werk en Sociale Pedagogiek, UGent) James Van Casteren (VAPH)
9.45	ACADEMISCHE WERKPLAATS DE-INSTITUTIONALISERING Prof. Griet Roets (Vakgroep Sociaal Werk en Sociale Pedagogiek, UGent)
10.00	VERANTWOORDING VAN EEN LEVEND MENSENRECHTENKADER Prof. Rudi Roose (Vakgroep Sociaal Werk en Sociale Pedagogiek, UGent)
10.30-11.00	KOFFIEPAUZE
11.00	PARALLELE SESSIONS 1. Van een opgelegde naar een gedeelde invulling van veiligheid 2. Autonomie, bijstand, vertegenwoordiging en besluiten: het waarborgen van rechtspositie en menselijke waardigheid 3. Monitoring van mensenrechten: laveren tussen het afvinken van kwaliteitscriteria en een zoektocht naar een kritische verantwoordingspraktijk
12.30-13.30	MIDDAGPAUZE
13.30	PARALLELE SESSIONS 4. Verantwoording van publieke financiering in zorgorganisaties: expertise delen via intelligente coalities op de eerste lijn? 5. Collectief overleg: formeel instrument of levende (rechts-) praktijk? 6. Biografieën en ervaren zorgcontinuïteit en mensenrechten doorheen het zorglandschap: bricolage voorbij regels en procedures
15.00-15.30	KOFFIEPAUZE
15.30	REFLECTIE & VOORUITBLIK VAPH Sven Pans (VAPH)
15.40	REFLECTIE & VOORUITBLIK TEAM VLAAMS BOUWMEESTER Stijn De Vleeschouwer (Team Vlaams Bouwmeester)
15.50	REFLECTIE & VOORUITBLIK MUSEUM DR. GUISLAIN Bart Marius (Museum Dr. Guislain)
16.00-18.00	RECEPTIE IN HET MUSEUMCAFE

PARALLELE SESSIES VOORMIDDAG

SESSIE 1

VAN EEN OPGELEGDE NAAR EEN GEDEELDE INVULLING VAN VEILIGHEID

In deze workshop belichten verschillende sprekers de vraag welke invulling we in de zorg en ondersteuning geven aan 'veiligheid'. Waar historisch verankerde opvattingen en invullingen momenteel de maatschappelijke tendens van het risico-denken dreigen te (her)bevestigen en leiden tot omgevingen en praktijken van opsluiting, isolatie, camerabeveiliging en fixatie, betekent het streven naar mensenrechten dat veiligheid enkel betekenisvol wordt in dialoog met kinderen, jongeren en volwassenen, en hulpverlening.

Moderatie: Griet Roets

SESSIE 2

AUTONOMIE, BIJSTAND, VERTEGENWOORDIGING EN BESLUITEN: HET WAARBORGEN VAN RECHTSPOSITIE EN MENSELIJKE WAARDIGHEID

In deze workshop nemen we het Verdrag inzake de Rechten van Personen met een Handicap en meer bepaald artikel 12 als startpunt. Dit artikel stipt aan dat personen met een handicap het recht hebben om erkend te worden als rechtspersonen met het vermogen om autonomie, zelfbeschikking en verantwoordelijkheden te hebben en staat voor gelijke behandeling. Internationaal wordt het belang van die rechtspositie kracht bijgezet via de vertaling naar shared- en supported decision making. In Vlaanderen wordt in dit licht een belangrijke taak toegeschreven aan bewindvoerders die de persoon met een handicap bijstaan of vertegenwoordigen. We gaan in op hoe de erkenning van de rechtspositie zorg- en ondersteuningspraktijken kan bepalen, en welke ethische uitdagingen dat met zich meebrengt.

Moderatie: Toon Benoot

SESSIE 3

MONITORING VAN MENSENRECHTEN: LAGEREN TUSSEN HET AFVINKEN VAN KWALITEITSCRITERIA EN EEN ZOEKTOCHT NAAR EEN KRITISCHE VERANTWOORDINGSPRAKTIJK

In deze workshop gaan we dieper in op de kwestie hoe de substantiële realisatie van mensenrechten in zorgpraktijken en -organisaties gemonitord kan worden. In de relatie tussen de overheid en ondersteuningsorganisaties is publieke verantwoording inherent uitdagend. Waar een overheid zich vaak baseert op monitoringstools, checklists en dynamieken van zorginspectie om na te gaan of, en zo ja hoe, kwaliteit van zorg wordt gerealiseerd, gaan we in deze workshop dieper in op de vraag hoe een kritische verantwoordingspraktijk op een dialogische wijze kan gebeuren.

Moderatie: Rudi Roose

PARALLELE SESSIES NAMIDDAG

SESSIE 4

VERANTWOORDING VAN PUBLIEKE FINANCIERING IN ZORGORGANISATIES: EXPERTISE DELEN VIA INTELLIGENTE COALITIES OP DE EERSTE LIJN?

In deze workshop belichten we de beweging naar het uitbouwen en versterken van de eerste lijnsdiensten – onder andere via rechtstreeks toegankelijke hulp – die veel zorgorganisaties maken om hun capaciteit en publieke financiering in te zetten. Tegelijk komen er veel uitdagingen kijken bij dergelijke transformatie met de realisatie van mensenrechten en zorgcontinuïteit als referentie. De reconversie vergt vaak een uitgesproken netwerkvorming waarbij expertises gedeeld worden via intelligente coalities op de eerste lijn.

Moderatie: Rudi Roose

SESSIE 5

COLLECTIEF OVERLEG: FORMEEL INSTRUMENT OF LEVENDE (RECHTS-) PRAKTIJK?

Inspraak en participatie worden breed omarmd in het beleid van zorgagentschappen en diverse zorgorganisaties. De formele invulling via een collectief overlegorgaan plaatst het proces van belangenbehartiging voor vitale vragen, en daagt uit te zoeken naar formele fora om inspraak te garanderen. Niettemin heeft het collectief overleg vaak een instrumenteel en pro-forma karakter, terwijl het bedoeld zou moeten zijn om een levende (rechts-) praktijk en -cultuur in organisaties mogelijk te maken.

Moderatie: Dries Cautreels

SESSIE 6

BIOGRAFIEËN EN ERVAREN ZORGCONTINUÏTEIT EN MENSENRECHTEN DOORHEEN HET ZORGLANDSCHAP: BRICOLAGE VOORBIJ REGELS EN PROCEDURES

De reconstructie van biografische parcours van mensen met chronische zorgnoden laat zien dat de ervaring van zorgcontinuïteit vaak tussen de plooien van landschappen van zorg en welzijn in valt. De samenwerking gebeurt vanuit versnippering en fragmentering vanwege afgebakende doelgroepen en financiële middelen, en is gebaseerd op bricolage voorbij regels en procedures om cesuren in het leven van mensen te voorkomen en mensenrechten te realiseren.

Moderatie: Griet Roets